

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.11.1990, sp. zn. 1 Cz 86/90, ECLI:CZ:NS:1990:1.CZ.86.1990.1

Číslo: 7/1992

Právní věta: Škodu spočívající v tom, že poškozený vynaložil vyšší náklady na vypůjčení osobního automobilu ve srovnání s náklady, jež by jinak vynaložil na provoz svého automobilu, který nemohl použít v důsledku poškození, je třeba považovat za skutečnou škodu, kterou je škůdce povinen nahradit v rozsahu nutně a účelně vynaložených nákladů. Příčinná souvislost je dána tehdy, jestliže škodná událost skutečně způsobila škodu, o jejíž náhradu jde. Příčinnou souvislost nelze zaměňovat za souvislost časovou.

Soud: Nejvyšší soud ČR

Datum rozhodnutí: 30.11.1990

Spisová značka: 1 Cz 86/90

Číslo rozhodnutí: 7

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Doprava, Náhrada škody, Odpovědnost za škodu

Předpisy: 40/1964 Sb. § 420

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobci požadovali vůči žalovanému podniku ČSAD nezaplacenou část náhrady škody ve výši 7 195 Kčs a uváděli, že pracovník žalované organizace způsobil dopravní nehodu, při které byl poškozen osobní automobil žalobců. Kromě jiného požadovali přisouzení částky 3 474 Kčs, kterou zaplatili půjčovně automobilů za půjčení jiného osobního automobilu, aby mohli uskutečnit předem plánovanou cestu do zahraničí.

Okresní soud v Ústí nad Labem rozsudkem uložil žalované organizaci povinnost zaplatit žalobcům částku 2 279 Kčs s 3 % úroky z prodlení od 15. 8. 1986 do zaplacení, a to do tří dnů od právní moci rozsudku. Co do částky 4 916 Kčs žalobu zamítl. O náhradě nákladů řízení nerozhodl. Zamítnutí žaloby ohledně částky 3 474 Kčs, odpovídající zaplacenému půjčovnému za náhradní automobil, zdůvodnil soud tím, že nejde o skutečnou škodu, ale o jinou škodu, pro jejíž přisouzení nebyly podmínky podle ustanovení § 442 odst. 2 o. z. 1) Žalovaný nárok posoudil podle ustanovení § 421 o. z. 1)

Žalobci napadli odvoláním uvedený rozsudek, pokud jím byla žaloba zamítnuta co do částky 3 995 Kčs (napadli tedy část jeho zamítavého výroku).

Odvolání České státní pojišťovny, jako vedlejšího účastníka řízení, směřovalo proti části vyhovujícího výroku rozsudku, a to proti stanovení povinnosti zaplatit částku 1 331 Kčs.

Krajský soud v Ústí nad Labem na základě uvedených odvolání svým rozsudkem změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalovaná dopravní organizace je povinna zaplatit žalobci dalších 521 Kčs s 3 % úroky z prodlení, počítanými od 15. 8. 1986 do zaplacení, a že se „návrh zamítá jen do výše 4 395 Kčs s přísl.“. Jinak byl rozsudek soudu prvního stupně potvrzen a bylo rozhodnuto, že žádný z účastníků nemá nárok na náhradu nákladů odvolacího řízení. Pokud jde o rozsah podaných odvolání, vycházel odvolací soud ze shora uvedeného s tím, že zamítavá část rozsudku soudu prvního stupně nabyla právní moci, pokud jde o částku 921 Kčs. Nárok na náhradu škody posoudil podle ustanovení § 431 o. z. Zamítnutí žaloby ohledně majetkové újmy, spočívající v zaplaceném půjčovném za náhradní auto, zdůvodnil tím, že nejde o škodu vzniklou bezprostředně ze střetu provozů, „když škoda nevznikla v době škodné události, na kterou § 431 o. z. dopadá“. Náhrada této újmy však nepřicházela v úvahu ani při posouzení odpovědnosti žalovaného podle ustanovení § 421 o. z., neboť šlo o jinou škodu, pro jejíž náhradu nebyly dříve podmínky uvedené v ustanovení § 442 odst. 2 o. z. Újmu spočívající v nemožnosti užívat poškozené auto a náklady spojené s odstraněním tohoto následku nepokládal odvolací soud za skutečnou škodu.

Nejvyšší soud České republiky rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal ministru spravedlnosti ČR, tak, že shora uvedenými rozsudky soudů obou stupňů v uvedeném rozsahu byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Základ žalobního nároku bylo třeba posoudit podle ustanovení § 427 a násl. o. z. o odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků, a to tak, že poměr, v jakém se odpovědnost dvou provozovatelů vzájemně rozdělí, stanoví § 431 o. z. Předpoklady odpovědnosti ve smyslu citovaných ustanovení jsou událost vyplývající ze zvláštní povahy provozu dopravního prostředku, vznik škody a příčinná souvislost mezi prvními dvěma předpoklady. Příčinná souvislost je dána tehdy, jestliže zmíněná událost skutečně způsobila škodu, o jejíž náhradu jde, jestliže tedy je tu dán vztah příčiny a následku. Příčinnou souvislost nelze proto zaměnit, jak učinil odvolací soud, za souvislost časovou. Újma může být důsledkem události vyplývajících ze zvláštní povahy provozu, i když nevznikla v době škodné události (střetu vozidel), ale později. V tomto směru nebyl rozdíl mezi odpovědností za škodu podle ustanovení § 427 a násl. o. z. a odpovědností za škodu podle ustanovení § 420 a § 421 o. z. 1)

Soudy obou stupňů tedy v projednávané věci pochybily, když újmu, spočívající v zaplacení půjčovného za náhradní auto, považovaly za jinou škodu.

Škoda je majetková újma, vyjádřitelná v penězích. Snížení stavu finančních prostředků je vždy majetkovou újmu, kterou lze vyjádřit v penězích. Skutečnou škodou ve smyslu ustanovení § 442 odst. 1 o. z. 1) byla majetková újma, spočívající ve zmenšení existujícího majetkového stavu poškozeného a reprezentující majetkové hodnoty, které bylo nutno vynaložit, aby došlo k uvedení věci do předešlého stavu, popřípadě aby byly v penězích vyváženy důsledky toho, že navrácení v předešlý stav nebylo dobře možné nebo účelné. Jiná škoda ve smyslu ustanovení § 442 odst. 2 o. z. 1) spočívala dříve v tom, že nedošlo k rozmnožení (zvětšení) majetkových hodnot poškozeného, jež bylo možné důvodně očekávat se zřetelem k obvyklému chodu (průběhu) věci.

Zaplacením půjčovného za auto se zmenšil existující majetkový stav žalobců (jejich finanční prostředky se snížily o zaplacenou částku). Důsledkem poškození vlastního automobilu, pro které bylo nutno použít vypůjčený automobil, je ovšem pouze vynaložení částky, o kterou převyšovaly náklady na vypůjčení automobilu (srovnatelného s poškozením) výdaje, které by byly spojeny s užitím

automobilu vlastního. Tato částka totiž představuje hodnoty, které bylo třeba vynaložit na nápravu stavu způsobené škodnou událostí. Škoda spočívající v tom, že jsou vyšší náklady vynaložené na vypůjčení věci, která má nahradit věc v důsledku poškození dočasně nepoužitelnou ve srovnání s náklady na užití poškozené věci, je tedy skutečnou škodou.

Protože soudy vycházely z nesprávného závěru, že náhrada škody v zaplacení půjčovního za náhradní automobil nepřichází v úvahu již proto, že jde o jinou škodu a že podmínky pro její přiznání podle ustanovení § 442 odst. 2 o. z. nebyly splněny, nezabývaly se podrobněji výší škody ani otázkou příčinné souvislosti mezi událostí vyplývající ze zvláštní povahy provozu dopravního prostředku a vznikem škody (s výjimkou shora rozebrané nesprávné úvahy odvolacího soudu o tom, že škoda nevznikla bezprostředně ze střetu). Z hlediska příčinné souvislosti (a to i ve vztahu k rozsahu náhrady škody) bude proto třeba v dalším průběhu řízení zvažovat, zda a v jakém rozsahu bylo vypůjčení auta za úplatu s ohledem na okolnosti daného případu skutečně nutným důsledkem dané škodné události. Jejím skutečným následkem přitom mohou být náklady jen v tom rozsahu, v jakém byly vynaloženy správně a účelně na vypůjčení náhradní věci, odpovídající věci poškozené.

Soud prvního stupně dále pochybil, když v rozporu s ustanovením § 151 odst. 1 a § 155 (druhá věta), o. s. ř. nerozhodl ve výroku napadeného rozsudku o náhradě nákladů řízení, přestože v odůvodnění se touto otázkou zabýval.

Odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku vycházel správně z toho, že zamítavý výrok rozsudku soudu prvního stupně (co do částky 4 916 Kčs), byl napaden pouze pokud jde o částku 3 995 Kčs (3 474 Kčs + 521 Kčs) a co do částky 921 Kčs zůstal nedotčen. V rozporu s tím však ve výroku změnil zamítavou část rozsudku soudu prvního stupně tak, že se žaloba zamítá ohledně částky 4 395 Kčs, když co do částky 521 Kčs žalobě vyhověl. Do zamítavé části patrně zahrnul i 921 Kčs, ohledně nichž zůstal rozsudek soudu prvního stupně nedotčen. Uvedený rozsudek odvolacího soudu byl proto v této části nepřezkoumatelný.

Ze shora uvedeného vyplývá, že uvedenými rozsudky soudů obou stupňů byl porušen zákon v ustanoveních § 427 a násl. a § 442 odst. 1, 2 o. z. Rozsudkem soudu prvního stupně byl dále porušen zákon v ustanovení § 151 a § 155 (druhá věta) o. s. ř. 2) a rozsudkem odvolacího soudu v ustanoveních § 155 (§ 211) a § 212 odst. 1 o. s. ř.

Stížnosti pro porušení zákona bylo proto vyhověno, uvedené rozsudky soudů obou stupňů zrušeny (§ 242 odst. 1 o. s. ř. 2)) a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Poznámky pod čarou:

- 1) ve znění před novelizací zákonem č. 509/1991 Sb.
- 2) ve znění před novelizací zákonem č. 519/1991 Sb.